

Frederick Forsyth (* 1938): Den pro Šakala (1971)

Struktura zkoušky:

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

3. Námět, témata, hlavní motivy;

4. Zvláštnosti kompozice;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti;

Chvíli bylo ticho. Casson a Monteclair tázavě pohlédli na Rodina. Podplukovník z alžírské fronty a atentátník se na sebe upřeně dívali. Rodin měl s ostrými chlapy dost zkušeností, aby poznal, že muž, kterého má před sebou, je přesně to, co potřebuje. Od té chvíle nevnímal Monteclaira a Cassona o nic víc než nábytek.

„Protože jste prostudoval dostupné archivy, nebudu vás unavovat objasňováním motivů, které jsou hnací silou naší organizace a které jste přesně charakterizoval jako idealismus. Jsme přesvědčeni, že Francii dnes vládne diktátor, který poskrvil naši vlast a zprostitoval její čest. Jsme přesvědčeni, že jakmile zemře, jeho režim bezpodmínečně padne a Francie se vrátí do rukou Francouzů. Z šesti akcí, kterými se ho naši stoupenci pokusili zlikvidovat, byly tři odhaleny hned v přípravném stadiu, jedna prozrazena den před provedením a dvě se uskutečnily, ale bezúspěšně.

Uvažujeme, ale zatím jen uvažujeme, o tom, že bychom tuto práci zadali profesionálové. Nechceme ovšem vyhodit peníze jen tak. V první řadě bychom rádi věděli, jestli je to možné.“

Rodin mazaně vyložil karty. Při poslední větě návštěvníkovi v ledových šedých očích zajiskřilo.

„Neprůstřelný člověk se ještě nenarodil,“ řekl Angličan. „Stupeň de Gaullovy zasažitelnosti je vysoký. Zabít ho samozřejmě lze. Jde o to, že je dost malá šance na únik. Diktátora, zasažitelného na veřejnosti, odstraní nejjistěji fanatik, ochotný při atentátu zahynout. Vidím,“ dodal s lehkou ironií, „že navzdory vašemu idealismu se ve vašich řadách dosud nikdo takový nenašel. (...)“

„I teď jsou francouzští vlastenci, kteří...“ začal rozhorleně Casson, ale Rodin ho jediným gestem umlčel. Angličan se na něho ani nepodíval.

„A co profesionál?“ zeptal se Rodin.

„Profesionál nejedná z nadšení, a je proto klidnější a může se vyhnout elementárním chybám. Protože není idealista, nezačne v poslední chvíli uvažovat, kdo další by mohl při výbuchu – či při čem chcete – zahynout, a protože je profesionál, vypočítal si riziko všech možných náhod. Proto má větší šanci na úspěch než kdokoli jiný, ale ani on nezačne s přípravami operace dřív, dokud si nevypracuje plán, který mu umožní nejen úkol splnit, ale také bez úhony uniknout.“

„Myslíte, že vypracovat plán, který by umožnil zabít Velkovezíra a uniknout, je reálné?“

Angličan chvíli mlčky pokařoval a soustředěně se díval z okna. „V zásadě ano,“ řekl. „V zásadě je to vždycky možné, pokud je na přípravu dost času, jenže v tomto případě by to bylo krajně nesnadné. Nesnadnější než u jiných terčů.“

„Proč nesnadnější než u jiných?“ zeptal se Monteclair.

„Protože de Gaulle o tom ví. Ne o konkrétních přípravách, ale o zásadním záměru. (...) Provést by se to dalo, ale byl by to jeden z nejtěžších úkolů, jaké dnes na světě jsou. Chápejte, pánové, vaše akce nejenže selhaly, ale také to zavařily každému dalšímu.“

„V případě, že se rozhodneme zadat tu práci profesionálnímu atentátníkovi...“ začal Rodin.

„Nic jiného než profesionál vám nezbyvá,“ vpadl mu klidně do řeči Angličan. (...)

Rodin se podíval na Monteclaira a zvedl obočí. Monteclair přikývl. Casson rovněž. Angličan se bez nejmenšího zájmu díval z okna.

„Zabijete de Gaulla?“ zeptal se Rodin. Mluvil tiše, ale jeho otázka zazněla pokojem jako výkřik. Angličan na něho znovu pohlédli a oči měl stejně bezvýrazné jako předtím.

„Ano, ale bude to stát hodně peněz.“

„Kolik?“ zeptal se Montclair.

„Musíte pochopit, že tohle je práce, jakou člověk dělá jednou za život. Kdo ji udělá, víckrát už pracovat nebude. Šance, že ho nejen nechytí, ale ani nevypátrají, je velmi malá. Na takové práci musí vydělat tolik, aby z toho mohl žít až do konce života a mohl se zabezpečit před pomstou gaullistů...“

„Až bude Francie naše,“ řekl Casson, „nebude problém...“

„V hotovosti,“ řekl Angličan. „Polovinu předem a polovinu pak.“

„Kolik?“ zeptal se Rodin.

„Půl milionu.“

Rodin rychle pohlédl na Montclaira a ten se ušklíbl. „To je mnoho peněz, milion nových franků...“

„Dolarů,“ řekl Angličan.

„Půl milionu dolarů?“ vykřikl Montclair a vstal. „Jste šílený?“

„Ne,“ řekl klidně Angličan, „ale jsem nejlepší, a proto nejdražší.“ (...)

II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;

B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Coup d'état

Coup d'état (franc. „státní převrat“, puč) je náhlé a násilné uchopení státní moci protiprávní a protiústavní akcí. Převratty obvykle uskutečňuje armáda, případně se uskutečňují za pomoci armády; často se přitom použije násilí. Použité násilí však může být omezené a výjimkou nejsou ani převratty nekrvavé. Převratty se liší od revolucí, a to ve dvou směrech. Za prvé, provádějí je zpravidla relativně úzké skupiny lidí, obvykle pocházejících z hlavních státních institucí (například z řad byrokracie, policie nebo armády) a nedochází tudíž při nich k vystoupení mas. Za druhé, je pro ně zpravidla příznačné, že usilují o nahrazení vlády, resp. vládnoucí skupiny, aniž by nutně měnily režim nebo prosazovaly nějakou zásadnější společenskou změnu.

Poznámky k interpretaci:

Forsyth se se svým *Šakalem* zařadil do **druhé vlny politických thrillerů**: v první z nich dominují špionážní romány (také pod vlivem vyhrocené Studené války v 50. letech) a nejznámějšími autory tu jsou také Britové: seriózní a filozofující **Graham Greene** (1904 – 1991; romány *Náš člověk v Havaně* aj.) a triviálnější **Ian Fleming** (1908 – 1964; tvůrce postavy agenta 007 Jamese Bonda: romány *Casino Royale* aj.), oba ovšem vstoupili do literatury – podobně jako Forsyth – s profesní zkušeností z tajné služby.

Forsyth si vybral **atraktivní téma**: předchozí 60. léta byla velmi bohatá na politické atentáty. Jeho předností je dokonalá znalost technických postupů, jež používají nájemní vrazi i kriminalisté, kteří je odhalují a pronásledují. Důkladné líčení změny identity, již Šakal opakovaně podstupuje by dnešního čtenáře snad i smířilo se všudypřítomnou elektronickou identifikací na každém kroku, jíž jsme dnes vystaveni a která nepochybně poslala některé Šakalovy praktiky do muzea. Autor předjímá postmoderní tón dnešní prózy, když se vyhýbá explicitním hodnocením, kde je dobro a kde zlo, a nechá čtenáře nahlížet na příběh také – ba na jednom z předních míst – Šakalovými očima. Dokonce neutrální chlad, který z příběhu čiší, jakoby nás spojoval s Šakalovým pohledem na přijatou zakázku – výnosný byznys bez emocí.

Druhý text je ukázkou **odborného stylu** a pochází z oborového politologického slovníku: souvislosti mezi uvedeným heslem a románem o Šakalovi snadno identifikujeme a okomentujeme. Z jazykového hlediska zaujme snad jen trochu rigidní pravopis: hyperkorektní psaní příslovečných určení složených z předložky a číslovky (*za prvé, za druhé*) by dnes ustoupilo pojetí příslovečné spřežky: *zaprvé, zadruhé*.

Frederick **Forsyth** (* 25. 8. 1938 Ashford /jihovýchodní Anglie/, Velká Británie)

Britský spisovatel a novinář, světově proslulý specialista na **politické thrillery**.

Frederick Forsyth sloužil v britské armádě jako vojenský pilot. V r. 1996 se stal novinářem, pracoval pro proslulé britské zpravodajské agentury Reuters a BBC. Zaměřil se na zahraničněpolitickou problematiku a vybíral si kontroverzní témata (referoval např. o pokusu o atentát na francouzského prezidenta Charlese de Gaulla a o občanské válce v Nigérii, přičemž pobýval v nebezpečné oblasti tohoto konfliktu). Tehdy také začal pracovat jako tajný neplacený agent pro britskou zahraniční špionáž MI6 – tuto činnost provozoval zhruba 20 let a přiznal se k ní až v r. 2015.

Na počátku 70. let se Forsyth stal jedním ze zakladatelů žánru **politického thrilleru**, který se pohybuje na hranici literatury faktu a literární fikce. Zpracovává napínavé náměty z prostředí vysoké politiky a líčí je jako příběhy nesené důmyslnou konspirací i dramatickými akcemi. Nezbytnou součástí spisovatelského řemesla je tu důkladná znalost výlučného a běžnému smrtelníkovi nepřístupného prostředí politických institucí, bezpečnostních sil a tajných služeb. Forsyth byl k takové práci výtečně připraven a již jeho první román, *Den pro Šakala* (1971), se stal mezinárodním bestsellerem. Vypráví o fiktivním pokusu o atentát na de Gaulla, připravovaný profesionálním zabijákem, jehož najala reálně existující krajně pravicová Organizace tajné armády; popularitu knihy ještě zvýšil zdařilý filmový přepis z r. 1973.

Forsyth publikuje ve volném tempu, ale většina z nepočetného seznamu jeho románů se stala v rámci daného žánru literární událostí. Forsythovy knihy se opírají o spojení metod beletristické, novinářské a investigativní práce. Často v nich vystupují mj. reálné politické osobnosti, čtenář se tu dozvídá mnoho detailů o tajných pololegálních či ilegálních aktivitách v politickém přítomí. Nechybějí věrohodné dialogy, dějové zvraty ani překvapivé pointy.

V r. 1997 byl Forsyth vyznamenán Řádem Britského impéria. Politicky se hlásí k euroskeptickému konzervatismu, podpořil brexit (vystoupení Velké Británie z Evropské unie na základě referenda z r. 2016).